

Hørsel – en fiende til tegnspråk?

Cochleaimplantat (CI) består av en utvendig og innvendig del.

En mikrofon ved øret fanger opp lyden og sender den til taleprosessen.

Dette er en slags datamaskin som omformer lyden til elektriske signaler.

Disse ledes til en sender bak øret og overføres herfra gjennom huden til mottakeren, til selve cochleaimplantatet som er operert inn i tinningsbenet.

Elektrodene formidler elektriske signaler til hørselsnerven og herfra overføres de til hjernen, der de kommer til bevissthet som lyd.

De innerste elektrodene i cochlea fremkaller mørk lyd (bass) mens de ytterste elektrodene fremkaller lyse toner (diskant).

Slik forklarer Rikshospitalets nettsider hva CI er.

1970

1980

1990

2000

2010

2020

I dag

1975

Begynnelsen

Ingeborg og Erwin Hochmair begynner
å utvikle cochleaimplantater på det
tekniske universitetet i Wien.

1983

Gundersen spiller solo

I 1983 brukes det store bokstaver i avisene om professor Terje Gundersen ved Regionsykehuset i Trondheim. Det sies at han kan operere døve slik at de får hørsel. 100 døve står i kø for operasjonen, og de første syv har fått grønt lys. Legene ved andre sykehus i Norge advarer mot operasjonsmetoden til Gundersen og sier at det fortsatt er mye usikkerhet knyttet til den, og at det fortsatt gjenstår arbeid før en kan foreta slike operasjoner. I ingen tilfeller er det snakk om å gi døve normal hørsel. Det uttaler blant annet Reidar Olsholt, lege ved Ullevål sykehus' hørselssentral.

1988

Mediestorm

Lørdag 17. januar 1988 er det et Dagsrevy-innslag med NDFs generalsekretær Svein Arne Peterson. Innslaget sender sjokkbølger til folk flest. De er forskrekket over at NDF vil nekte døve barn hørsel. På 4–5 minutter skal Peterson forklare hvorfor forbundet er imot noe som alle hørende ser på som en velsignelse; det å gjøre døve barn hørende.

Når NRK klipper ned et lengre intervju med generalsekretæren, blir hans meninger hengende i luften. Seerne får det klare inntrykket av at NDF er en konservativ sekt som for å beskytte seg selv og sin fremtid ikke unner barna hørsel. Peterson sier blant annet: *Det å CI-operere et døvt barn, er som å operere en same for at han skal bli nordmann.* Det er slike replikker journalistene liker, og når forklaringen på utsagnet blir klippet bort, ser det bare dumt ut. I ettertid er det lett å se at innslaget var ille for NDF, organisasjonen får et negativt omdømme i storsamfunnet som det tar år å snu.

Det blir storm i avisspaltene etter Dagsrevy-innslaget, både på redaksjonell plass og i leserbrev. De fleste er oppgitt og sint på NDFs holdning – og de få døve som prøver å forsvare forbundets syn, har lite å stille opp med når avisene fronter debatten med disse overskriftene:

Døve barn blir hørende; Se han snakker; Ut av glasskulen; Hører igjen; Overgrep å nekte barna hørsel; Reddet fra stillhetens verden; Grov omsorgssvikt å nekte barna hørsel.

17. januar 1988:

«Det å CI-operere et døvt barn, er som å operere en same for at han skal bli nordmann.»

A photograph of a man with glasses and a patterned jacket, gesturing with his hand. The year '1988' is written in red in the top left corner.

Svein Arne Peterson.

LØRDAG
Aftenposten

Human Traffic 25, January 2005, Vol. 1, No. 1, pp. 1-2

Den siste revejakten

PORTRETTEI
– Vanlige mennesker er utrolig mektige

Tsunamien og byen i havet
del 3 • side 3, 4, 5 og 6

**Kvinner
skaper nye
vintrender**

Hører igjen!

Var døv.
(10) ble døv da hun var åtte uker gammel. Men nå kan hun snakke og høre, akkurat som venninnene sine, takket være et såkalt cochleaimplantat som ble operert inn i hennes høyre øre da hun var to og et halvt år gammel.

A close-up photograph of a young girl with brown hair, smiling and holding a black mobile phone to her ear. She is wearing a white t-shirt with a pink logo. The background is dark and out of focus.

Håver inn millioner

WIDE TO AIR CAMP: View on highway 345 (S) at Highway 100, looking N. 4th Street, 100 ft. of bus lane since bus lane was ordered at 1st mile

Vil ha datteren ut av glasskulen

Heller døv enn litt hørende

Med moderne data-teknikk kan småbarn som er døve bli i stand til å føre en vanlig samtale. Men mens leger forfekker døve barn rett til lyd, kommer motargumentene fra de døves rekker. Døve barn trenger ikke dette hjelpemiddelet, mener generalsekretær Svein Arne Petersen i Norges Døveforbund.

Cochlea-
implantat

- En indstødnings spærre i den indfængte og elektriske sigge i en anordning som cochlea. Det stimulerer hørselsnerven med elektriske impulser. Hørselsnerven sender signaler til hjernen, som tolker lyden.
- Det nye typen består af en mikro og radiofrekvens som forbindes med magnet bånd, der tilføjer lyden til en taleprocessor som bærer på hovedet.
- Operationen med funktionen består i at sætte en lille enhed i øret bærer til tale bånd.
- Det første cochlea implantat i USA blev indsat i en 70-årig mand i 1990. Han har modtaget for alvor god tilfredshed.
- Over halvanden har modstanden i den forening som støtter båndet. Mange har allerede fået en cochlea implantat.

Identifiserer språkkomplekser, slik at C3-ten virkelig kan bli bytta av de nye modellene? - Omvendt spørsmål: Hvorfor er det så vanskelig å bytte ut C3-ten med noe annet? - C3-ten understreker jo nettopp betingelsene for å la seg bytte ut.

[illegible]

—Tegnapra este van egy hír
Azt hiszem, hogy a kormányban...

Samfunn Dove

En stille kamp

Es sei die dritte Charles-Engelhardt-ge-I-stadt-Werke-und-Fabrik-aktive-Produktions-Ordnung, die die dritte 1997/98-Werke-Fabrik-aktive-Produktions-Ordnung

Takket være en operasjon som gir døve barn noe av hørselen tilbake, tømmes døveskolene for elever. Nå vil Kunnskapsdepartementet legge ned tre av fire døveskoler. Motstandsbevegelsen rustet til strid.

Anders Bratvik Singsaard
og Siv Delvaan (fots)[illegible][illegible][illegible]

Den som er i den lilla gruppen på hörselbatterier, har inte heller några andra problem. De andra ligger nämligen i samma kategori som de som har hörselbatterier och som inte har några andra problem. De andra ligger nämligen i samma kategori som de som har hörselbatterier och som inte har några andra problem.

Det er meget lett å score poeng mot døve CI-motstandere i denne debatten. Det kan virke enkelt å kjøre døve til veggs her og stemple dem som sekteriske og snevre. Døvesamfunnet har nærmest en umulig oppgave å skulle gjøre sitt anliggende forståelig for folk. Dette er en utfordring døve selv må ta et hovedansvar for.

(...) Før storsamfunnet fordømmer CI-motstanden blant døve, bør det forstå at døvegruppens historie kan leses som en mer eller mindre sammenhengende undertrykkelsesberetning, der «de hørende» har forsøkt å gjøre den døve mest mulig «hørende-like». Som del av dette bildet er døve også blitt forsøkt hindret i å bli tegnspråklige, idet samfunnet har ment at det var bedre for dem å tilegne seg de hørende, majoritetens språk. Historien vitne om både døve og pedagogers nederlag i disse forsøkene. CI kan lett oppfattes som det hørende samfunns hittil mest sofistikerte forsøk på å gjøre døve «hørende-like» - dog uten virkelig å bli hørende.

Operasjoner i Bergen og Oslo

1988

Det er to sykehus som opererer døve barn: Haukeland i Bergen og Rikshospitalet i Oslo. I Døves Tidsskrift forteller overlege Ola Lind ved Haukeland at selve operasjonen tar tre timer, og skjer under full narkose. Han sier videre:

Vi er forsiktige med å love for mye til de som ønsker operasjon. Vi sier at de vil få hjelp til munnavlesning, at de vil få lydkontakt med omverdenen og at eget talespråk ofte vil bli bedre. Det er stor variasjon av nytten av operasjonen. De alle flinkeste klarer å snakke i telefon dersom det dreier seg om kjent stoff, men ikke alle blir slike «stjernepasienter». Det er helt urealistisk å tro at man blir normalt-hørende, det er urealistisk å tro at operasjonen ordner alt, det skal mye trening og egeninnsats til etter inngrepet.

Kilde: «Norges Døveforbund 100 år»
- 2018, side 409

Norunn

1989

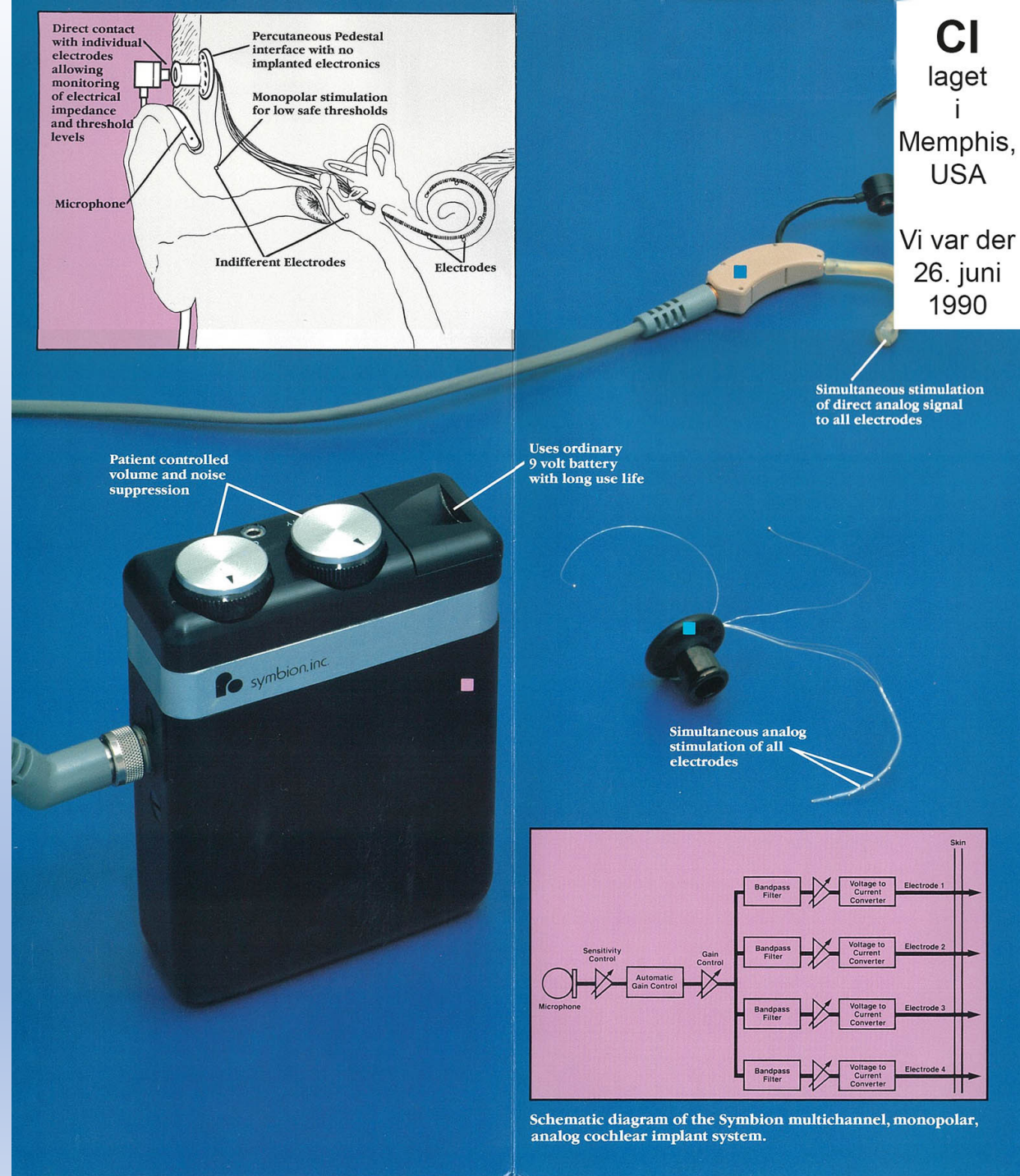

Gunnar

De første voksne døve fra Bergen som ble CI-operert, i 1988.

CI utstyr produsert av fabrikken i Memphis, USA

Kilde: Privat (RA)

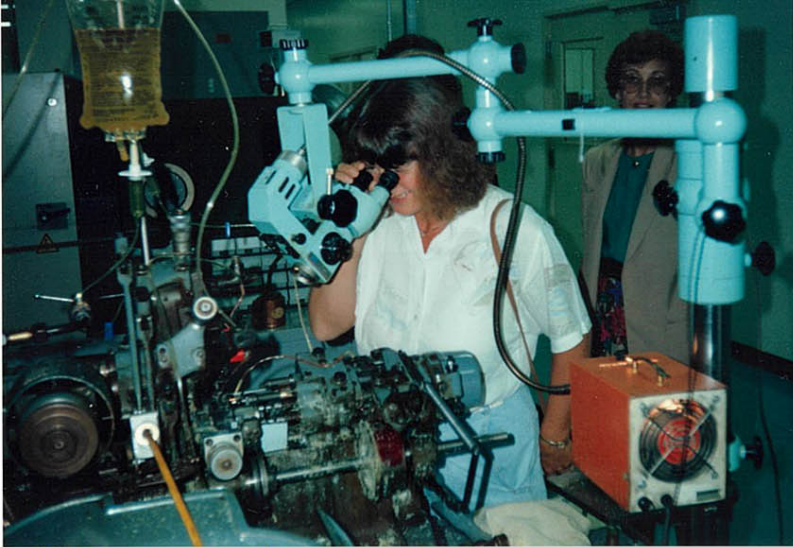

1990

1990

Norunn og jeg
besøkte
«CI-fabrikken»
i Memphis, USA.

Norunn var ikke
fornøyd med lyden
(operert i 1988), men
etter besøket i
Memphis, og
justering der, ble
lyden meget bra.

Smådelar som luges her kan sees i mikroskopet.

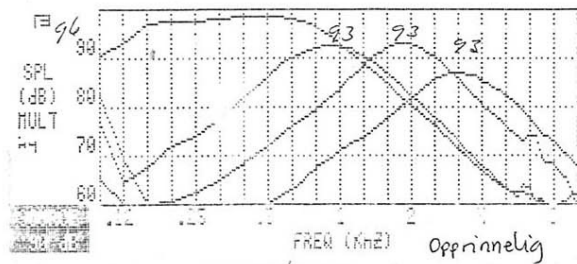
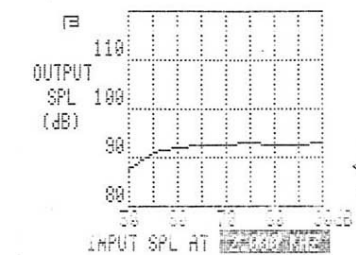

Liz Drake

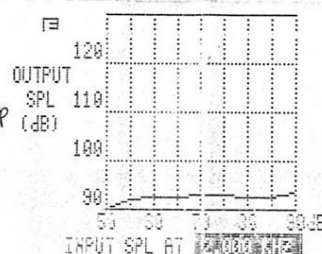

Hun justerte apparatet til
Norunn.

← Apparatet var tilrettelagt slik
i Norge, målt i Memphis.

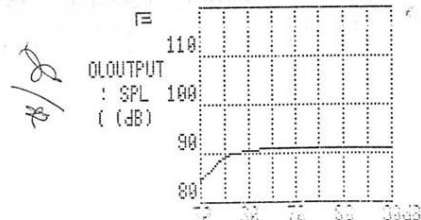
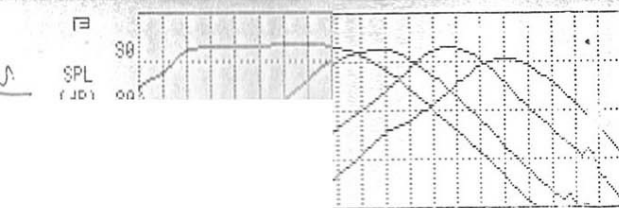
For høy/skarp
"S"

← Første justering. Resultat:
For høyt og skarpt "S"-lyd.

Ny justering, enda en halv
times arbeid, - da Liz
kom tilbake med apparatet

← og "måle-utskrift" og Norunn
jikk prøvd lyden igjen, var
resultatet meget bra.

1995

Kære Norunn!

Vi i Ibæugt ønsker deg
lykke til med hørselen!

Klem fra
dine arbeidskollegene!

Operert 15.02.95. Tilkobling 28.03.95.

Leserbrev fra foreldre

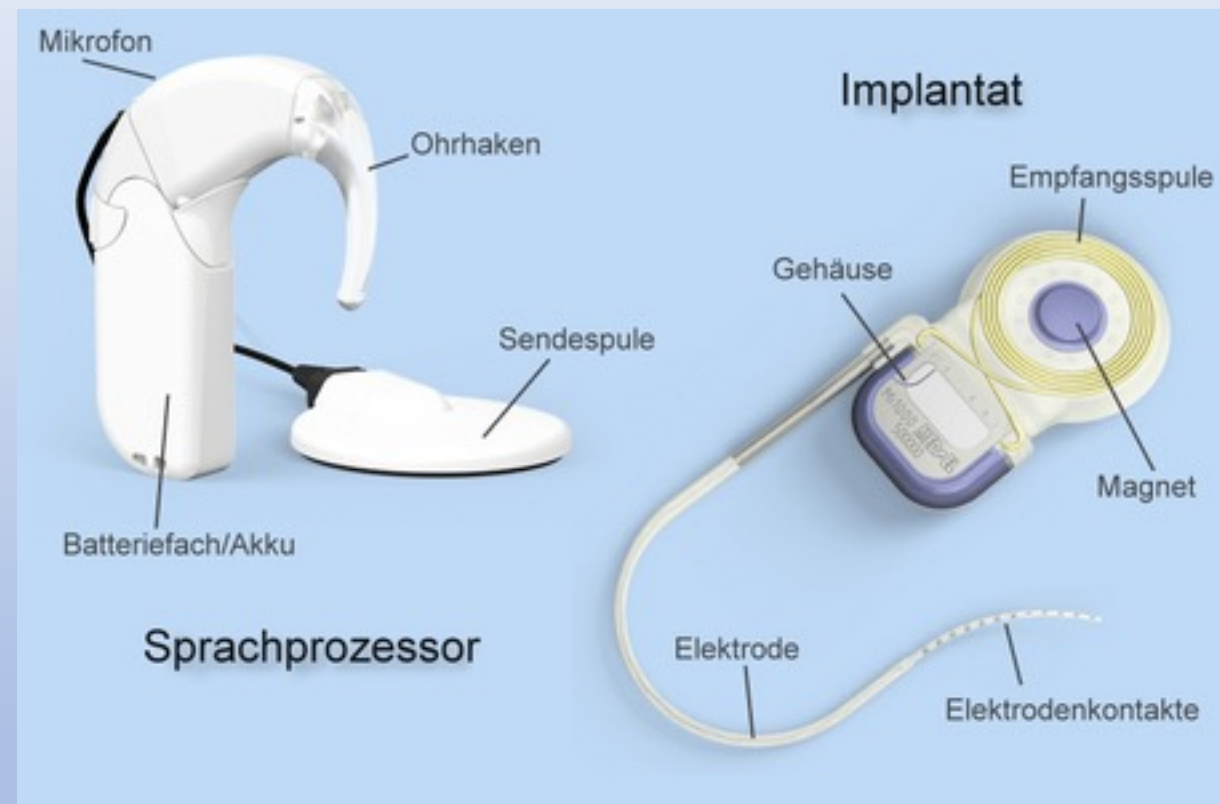
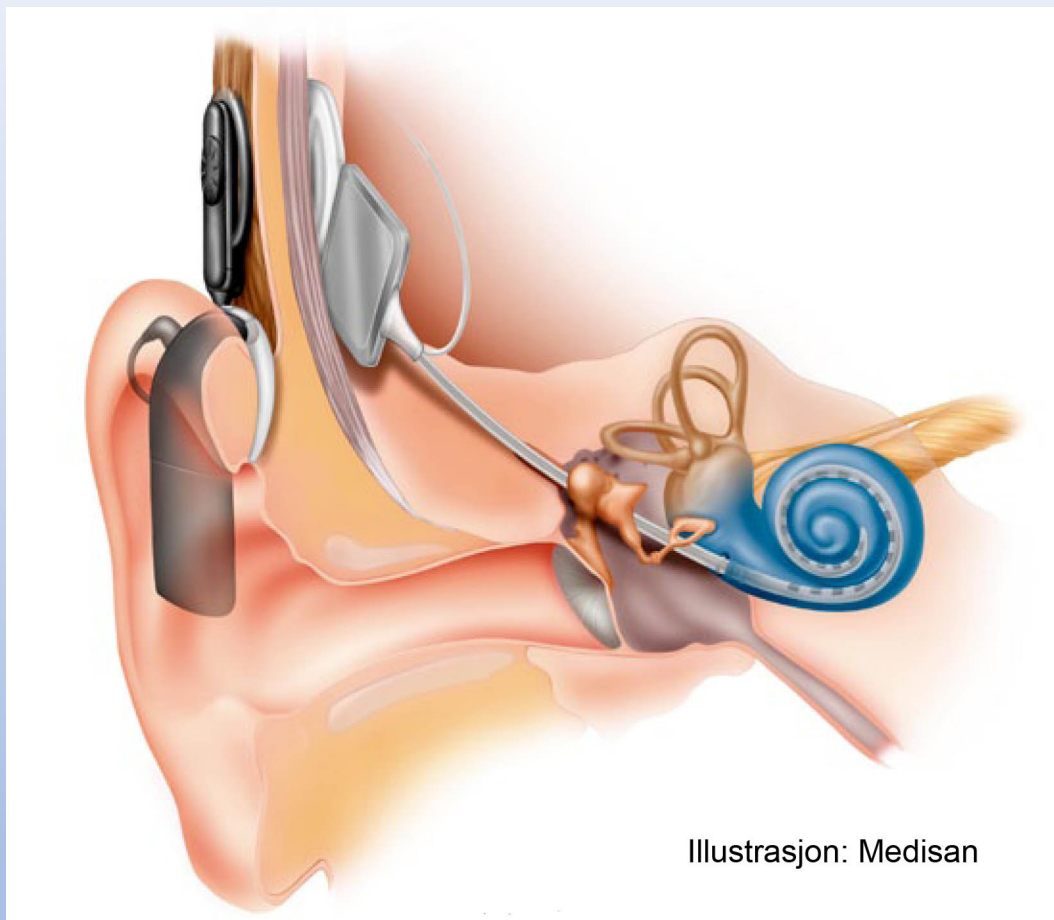
Foreldre som har valgt både CI og tegnspråk, er også på banen med leserbrev i Aftenposten:

Åse Wrolsen:

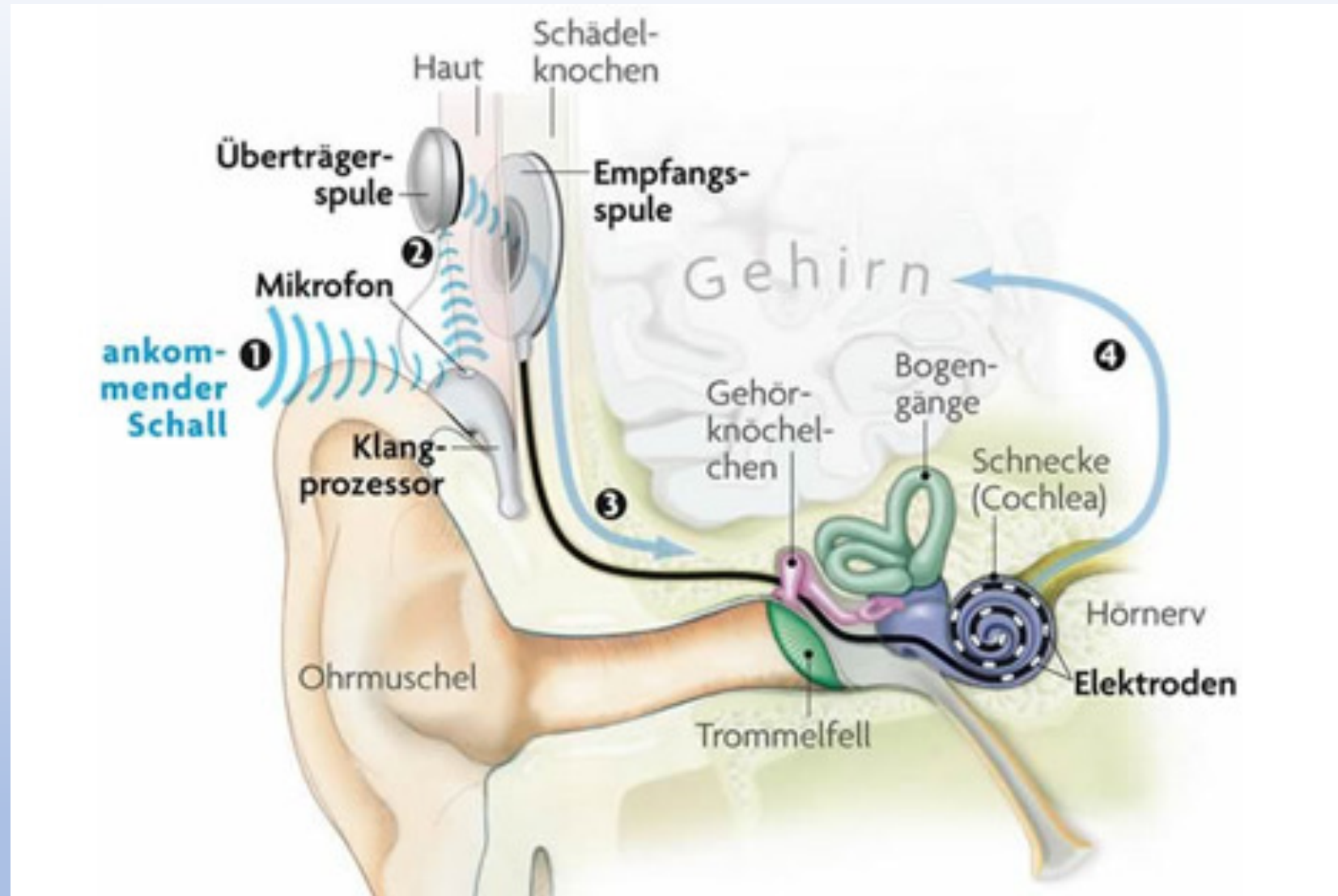
Som mor ønsker jeg at min hørselshemmede sønn skal ha så mange muligheter som mulig, og hans evne til å mestre kommunikasjon med storsamfunnet blir da avgjørende. Det er ikke snakk om å gå på de hørendes premisser, eller ikke akseptere døvhet, men å klare seg i samfunnet med en alvorlig funksjonshemming. Har vi mulighet til å kompensere for noe av hørselstapet, ja så gjør vi det.

Over hele verden har antall CI-opererte vært sterkt voksende. I Norge gis det CI til rundt 95 % av barna som har et så stort hørselstap at de ikke kan nyttiggjøre seg av høreapparat. Den første CI operasjonen i Norge ble utført i 1986 på en voksen.

<https://www.hlf.no/globalassets/brosjyrer/ci-brosjyre-2016.pdf>

<https://www.hlf.no/horselsinfo/ci-cochlea-implantat/>

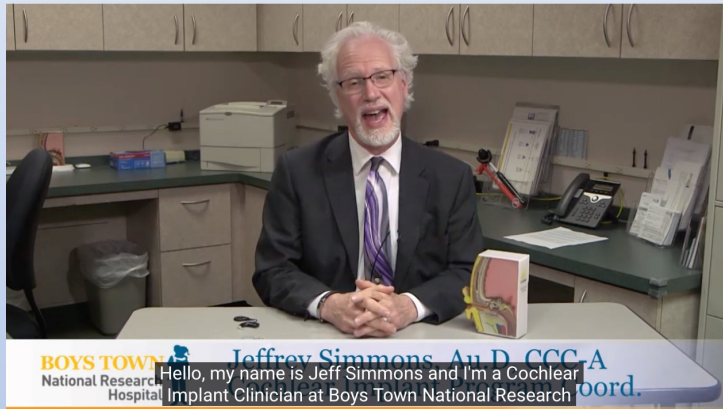

<https://www.biokon.de/eine-bionische-hoerprothese-das-cochlea-implantat/>

Jeff Simmons forklarer

hvordan CI opereres inn i øret

Video: 7 min. 12 sek.

Interesserte kan studere videoen hjemme.

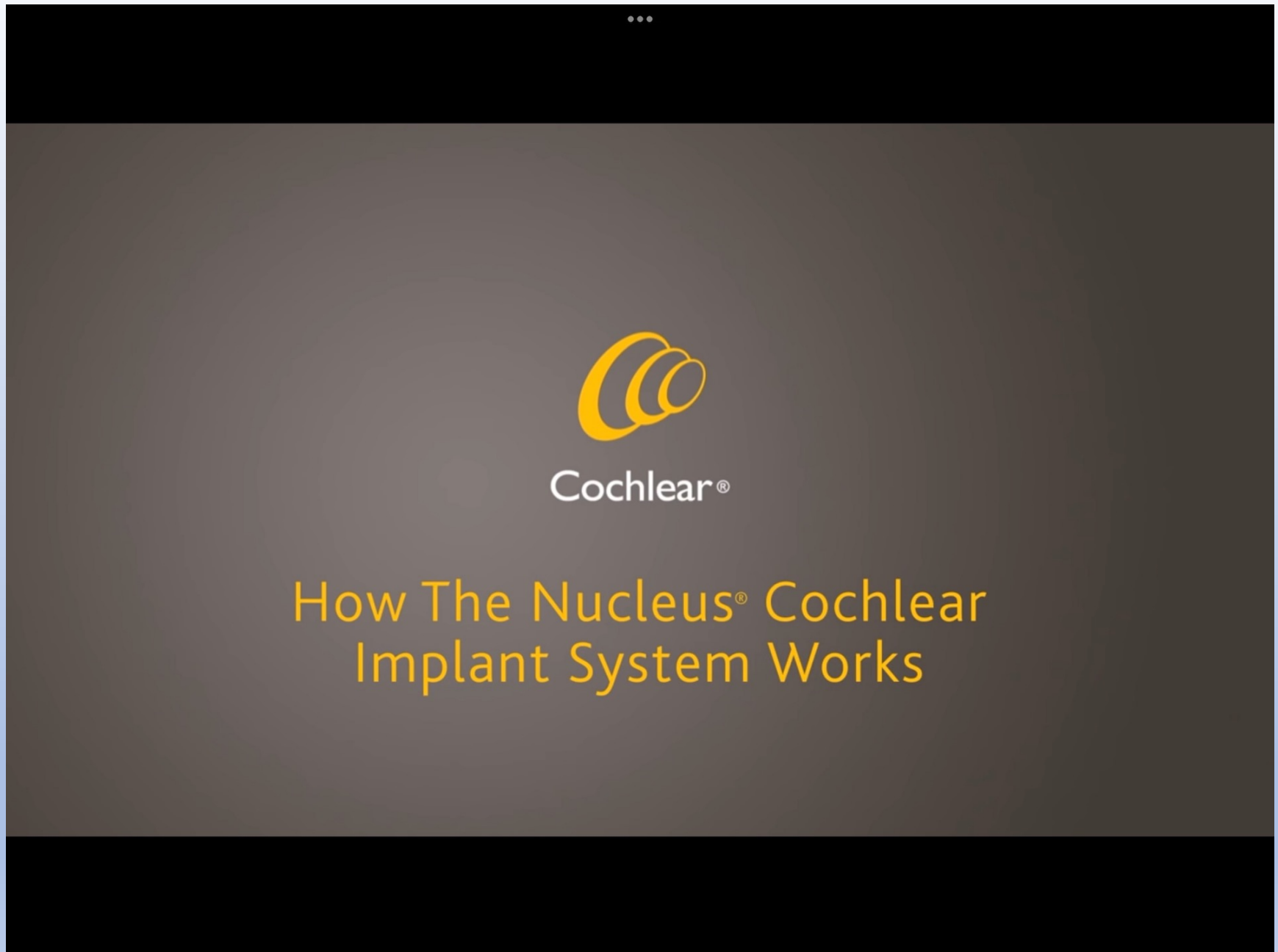
<https://www.youtube.com/watch?v=WwyqTPLmBVQ>

Animasjonsvideo

Viser hvordan lyden blir
mottatt og kjørt gjennom
CI inn til sneglehuset

Video: 1 min. 12 sek.

<https://youtu.be/Vm0nZH9RahE>

CI-opererte Heidi Dyrøy i Haugesund:

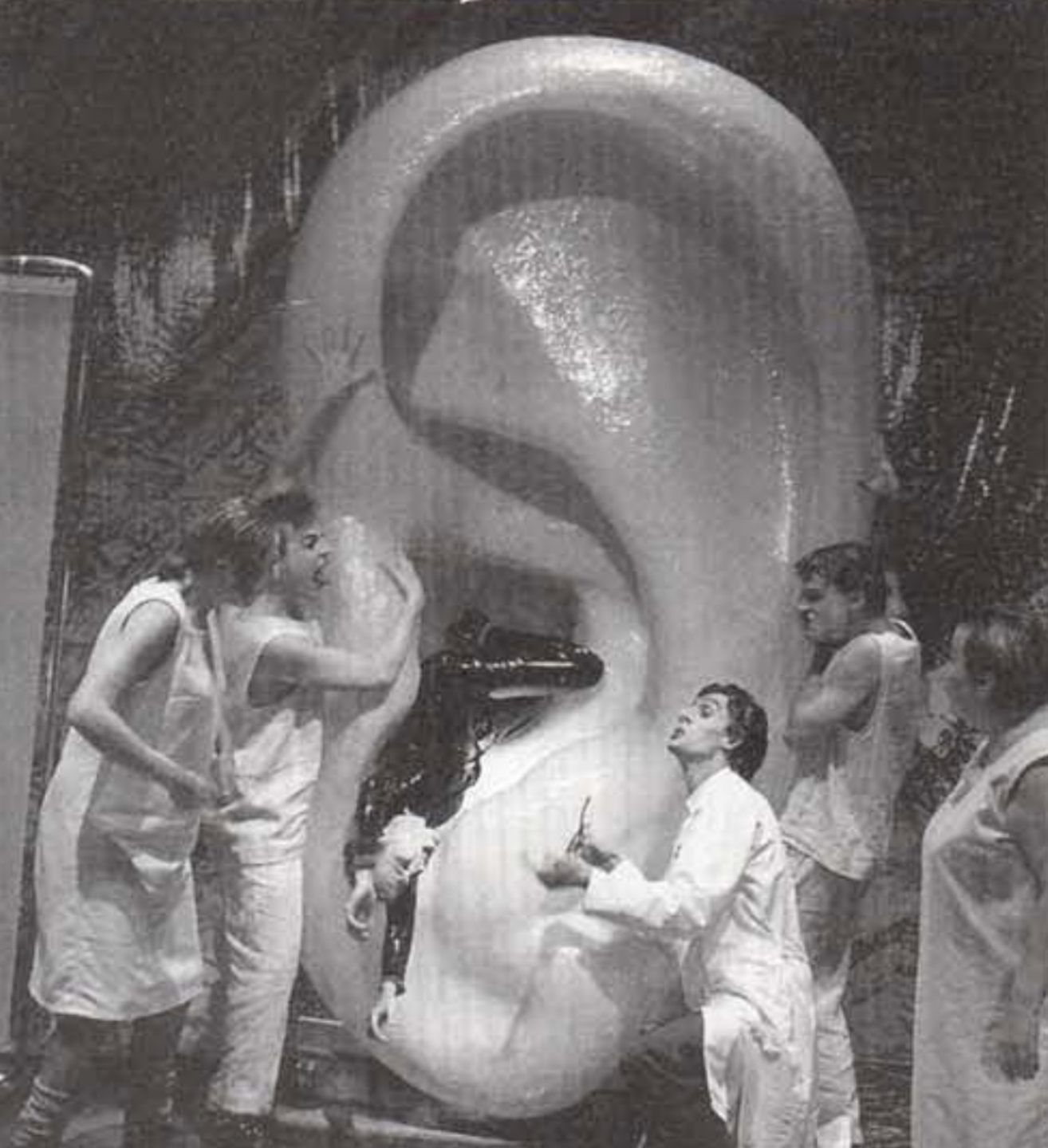
Med blandede følelser

- Jeg følte meg litt alene her i Haugesund når noen skulle snakke om Cochlea Implantat (CI) eller når det ble spilt noe som har med CI å gjøre, sier Heidi Irene Dyrøy til Døves Tidsskrift.

- Det har vært, og er vel fremdeles, ensidig kritikk i døvemiljøet mot CI. Og jeg har selv erfart at mange, altfor mange, ikke vet hva de snakker om når de sier sin mening om CI.

Heidi I. Dyrøy.

Døves Kulturdager i Haugesund.

1997

Fremførelse av «Tyst teater»
– et profesjonelt tegnspråketeater
i Sverige.

Forestillingen – som handlet om CI –
varte i ca to timer.

Døves Tidsskrift skriver:

Forestillingen «Inte jag» tar stilling, og
setter ting på spissen – som skaper
reaksjoner hos publikum, men dette
er teater, profesjonelt teater. Og det
handler ikke bare om CI, slik vi
opplever det.

Det handler først og fremst om ethvert
menneskes behov for språk og
kjærlighet, to betingelser for å kunne
utvikle seg som menneske.

Døves
Tidsskrift
nr. 8/1997

CI-utvalg

Det opprettes et midlertidig utvalg for *CI-barn* med følgende mandat:

Utvalget skal lage forslag til strategi for hvordan NDF skal forholde seg til spørsmål om cochleaimplantat på barn, hvordan informasjon om spørsmålet skal gis med videre. Utvalget skal følge debatten om emnet og være orientert om utviklingen både nasjonalt og internasjonalt.

Utvalget består av Eirin Sæther Berns, Bjørn Stensvoll, Vidar Sund og Svein Arne Peterson.

Kilde:
«Norges Døveforbund 100 år»
- 2018, side 269

Peterson tar selvkritikk

I samme blad erkjenner tidligere generalsekretær Svein Arne Peterson at forbundet gjerne skulle taklet CI-debatten på 1980-tallet noe annerledes:

Vi skulle fokusert mer på hva som skjer med barna etter CI-operasjonen. Men vår negative holdning til CI var bra på den måten at vi fikk frem en bevisstgjøring av at det rent hørselstekniske ikke er nok for å gi barna et godt liv.

Vi opplever det slik at barna som opereres og som i neste omgang ikke får tegnspråk, utsettes for et eksperiment der målet er å skape normalt tale- og hørselsfungerende mennesker av barn som i utgangspunktet er døve. Er man helt sikre på at man vil lykkes?

.....

Legene som opererer barn, sier barna får hørsel, men at de aldri blir helt normalthørende. Og nettopp dette er et viktig poeng. Man er nemlig ikke helt sikker på å lykkes!

Vi tror at så lenge barnet aldri får normal hørsel, vil barnet ha nytte av tegnspråk. Kanskje vil barnet i samvær med en voksen person uttale lyder og ord korrekt. Men nektes barnet tegnspråk, nektes det også et naturlig og spontant samvær med jevnaldrende og voksne.

<https://healthcare-in-europe.com/de/news/optische-cochlea-implantate-entscheidender-schritt-geglueckt.html>

NDF er positive til CI

Neste forbundsleder i NDF, Hanne Kvitvær, forsterker det den forrige lederen ga uttrykk for når hun i 2004 skriver i Døves Tidsskrift:

CI er et hørselsteknisk hjelpemiddel som er kommet for å bli. NDF er positive til CI når det samtidig satses på tegnspråk. Det skal innrømmes at mange i døvemiljøet har vært – og noen fortsatt er – skeptiske til CI. Det er en skepsis bygget på at noen leger og pedagoger mener det ikke skal brukes tegnspråk til barn som har fått CI.

2008

Barneombudet er bekymret

I 2008 kommer barneombud Reidar Hjermann på banen. I et brev til Helse- og omsorgsdepartementet gir han uttrykk for bekymring for habiliteringen av barn med CI:

Så langt Barneombudet har oppfattet, forblir implanterte barn tunghørte i større eller mindre grad selv om de trener seg opp til å tolke lydopplevelse så godt at det gir grunnlag for å oppfatte og produsere tale. Der igjen havner barna i samme situasjon som andre tunghørte barn uten tegnspråk; de faller mellom to stoler. Pårørende vi har vært i kontakt med, hevder at barna faller utenfor både i undervisningssammenheng og i det sosiale fellesskap. Barneombudet er ikke kjent med om dette gjelder alle barn med CI, og vi vet heller ikke hvor mange. Men om det bare gjelder en av ti barn, vil dette uansett være en for mye.

Kilde: «Norges Døveforbund 100 år» - 2018, side 411

Og så?

De siste årene har debatten om CI stilnet. Trolig får mer 90 prosent av barn som er født døve CI, de fleste foreldrene velger også tegnspråk eller tegn til tale. I større grad enn før søker foreldre opp informasjon om tegnspråk, døve og CI på internett. Legene og pedagogene har ikke lenger samme autoritet som før, foreldrene har større forutsetning enn tidligere til å gjøre sine valg på et bredere grunnlag.

CI åpnet for en ny debatt, og det ble varmere enn noen gang før. Noen spurte: Hvorfor skal man operere friske mennesker? CI er et operativt inngrep, og da vil det alltid være en liten risiko for å skade. Operasjonen reiser etiske spørsmål: om det er feil å være døv? Er ikke døve gode nok mennesker slik de er? Kan CI gi så god hørsel at brukerne klarer seg bare med talespråk i et støyende storsamfunn? Men mest provoseres døvesamfunnet av den medisinske ekspertisen, som sier at CI ikke kan kombineres med tegnspråk. De som opereres, må rendyrke talespråk og trene opp hørselen slik at de kan bli så normale som mulig, altså så lik hørende som mulig.

Video fra Statped 2022

*Den er på 9 minutter
og 44 sekunder
(se linken under)*

*Her viser vi del av det; 2
min og 8 sek.*

<https://www.statped.no/laringsressurser/horsel/a-fa-barn-med-nedsatt-horsel/>

Døves Tidsskrifts spesialnummer om CI

<https://www.ndhs.no/wp-content/uploads/dt/DT2002-15.pdf>

CI - litteratur i døvebiblioteket i Bergen Døvesenter (rød tall = hylle-gruppe):

Christiansen, John B. & Leight, Irene W. (2002). *Cochlear Implants in Children - Ethic and Choices*. Gallaudet University Press. (14)

Christophersen, Anne B. (2001). *Barn og unge med CI - hvordan opplever de sin kommunikasjonssituasjon*. Skådalen publication series, no. 11. Oslo: Skådalen kompetansesenter. (8)

Evensen, S. A., Larsen, Ø., Natvig, J.B. (2015). *Da cochlea-implantasjon kom til Norge*. Oslo: The Norwegian Medical Society. Michael vol. 12/1/2015 (8)

Herland, Helge (2016): «10 døve og hørselshemmede forteller», side 122-139 (2)

Herland, Helge (2018). *Norges Døveforbund 100 år*. Utgitt av Norges Døveforbund. Side 401-413, og mer.

Landsvik, B. (2001). *Barn med Cochleaimplantat: kommunikasjon og samspill i barnehagen*. Skådalen publication series, no. 12. Oslo: Skådalen kompetansesenter.

Simonsen, E. & Kristoffersen, A. E. (2001). *Forskning om barn med CI - en kunnskapsstatus*. Skådalen publication series, no. 13. Oslo: Skådalen kompetansesenter. (8)

Skådalen kompetansesenter (2000): «Nordisk samarbeid om forsøks- og utviklingsprogram» - CI (8)

Skådalen kompetansesenter (2002): «Utvikling og livskvalitet (barn og unge med cochleaimplantat)» (8)

Link til bøker i døvebiblioteket:

<https://www.bgds.no/wp-content/uploads/2022/07/BOK-oversikt-dovebiblioteket-06-05-2022.pdf>

Skulle noen være interessert i å besøke «døvebiblioteket», kan man kontakte daglig leder Martin Berhovde på epost post@bgds.no helst mindst et par dager i forveien. Han åpner biblioteket. Bøkene kan ikke lånes ut, men du kan scanne utvalgte sider og lagre på din egen USB minnepenn uten at det koster deg noe.

1995

Til
gruppearbeid:

1) Hvordan
tolker dere
dette bildet?

*Bildet er fra utstillingen
i forbindelse med
Døves Verdenskongress
i Wien, juli 1995.*

Foto: Rune Anda.

1995

Til
gruppearbeid:

2) Hvordan
tolker dere
dette bildet?

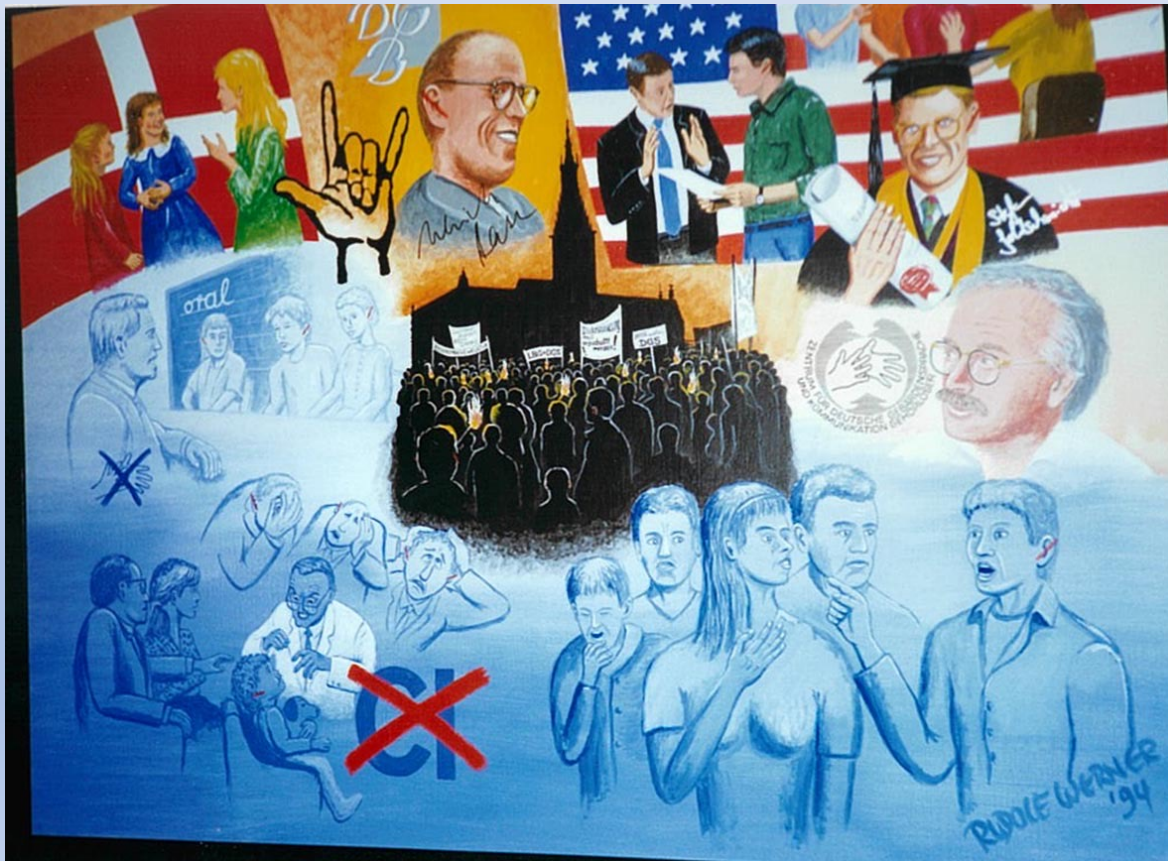

*Bildet er fra utstillingen
i forbindelse med
Døves Verdenskongress
i Wien, juli 1995.*

Foto: Rune Anda.

Jeg (Rune) har ikke bedt kunstneren forklare disse bildene.
Kanskje vi kan prøve å tolke disse? Skal vi dele oss i grupper og diskutere?

Bilde 1

Bilde 2

